

2022 PARK ADVIES

PROVINCIAAL ADVISEUR RUIMTELIJKE KWALITEIT UTRECHT

PAUL RONCKEN

26 januari 2022

Geachte leden van Provinciale Staten,
afschrift aan GS en CMT provincie Utrecht

Hierbij ontvangt u, ongevraagd, vijf aanvullingen op de Regionale Veenweide Strategie (RVS) zoals die worden besproken in de PS vergadering van 9 februari 2022.

1. Kijk over grenzen; zie het Groene Hart als geheel

Het eerste advies van de drie PARK'n in het document *Regionale energiestrategieën en het Groene Hart* (Van Dooren N., Roncken P., Slabbers S., 2020) luidt: 'Kijk over grenzen; zie het Groene Hart als geheel'.

<https://www.bestuurlijkplatformgroenehart.nl/sites/stuurgroepgroenehart/files/2020-11/RES0.5adviesGH2020-PARKs-klein.pdf>

Aanvulling door PARK

In totaal zijn er in Nederland zes veenweidenprovincies, die nu ieder een eigen Regionale Veenweiden Strategie (RVS) maken. In het belang van het Groene Hart zou het aan te bevelen zijn om de RVS van de drie Groene Hart provincies op elkaar aan te laten sluiten.

2. Relatie bodemdaling en broeikasgasuitstoot

RVS Utrechtse veenweiden, pag. 6 – Samenvatting:

Hoewel de exacte relatie nog in onderzoek is, gaan wij er in deze RVS van uit dat bodemdaling en broeikasgasuitstoot één op één aan elkaar zijn gerelateerd. Dus 50% vermindering van bodemdaling is 50% vermindering van broeikasgasuitstoot.

Aanvulling door PARK

Eerder hebben de drie PARK'n (Zuid-Holland, Noord-Holland, Utrecht) geadviseerd: Stem maatregelen voor de aanpak van bodemdaling en CO₂-uitstoot af op het bodemprofiel. Kortom: waterpeil volgt bodem en functie volgt waterpeil. De relatie tussen het verminderen van de bodemdaling (door wateropzet) en het verminderen van broeikasgasuitstoot hangt niet één op één met elkaar samen:

- Bodemdaling remmen = water opzetten.
- Broeikasgassen terugdringen = afhankelijk van het bodemprofiel het land net niet onder water zetten want alleen dan komen er geen broeikasgassen vrij.

https://www.bestuurlijkplatformgroenehart.nl/sites/stuurgroepgroenehart/files/2020-06/pleidooi_voor_het_groene_hart_120719.pdf

3. Vier innovatietypen – kennisdossier bodemdaling veenweiden

RVS Utrechtse veenweiden, pag. 33 Figuur 4.1 *Mate van systeemverandering en innovatie van mogelijke maatregelen*. De figuur 4.1 laat een schema zien met op de twee assen systeemverandering en nieuwe technologie.

Aanvulling door PARK

In het kennisdossier *Bodemdaling Veenweiden*, behorende bij het ongevraagde advies van de PARK in reactie op de 'visie bodemdaling' versie 26-10-2018, worden vier innovatietypen onderscheiden:

1. Technologische innovatie;
2. Systeeminnovatie;
3. Procesinnovatie;
4. Instrumentinnovatie.

Naast systeemverandering en nieuwe technologie worden dus ook procesinnovatie en instrumentinnovatie onderscheiden. Juist instrument- en procesinnovatie zijn nodig om in het proces de meekoppelkansen ook daadwerkelijk en op een juiste manier mee te kunnen koppelen. Daarnaast geldt: wees helder in de lange lijn met innovaties die al betaald en uitgevoerd zijn. Plan vervolgens zorgvuldig en met lef de volgende innovatie (in plaats van deze maar af te wachten).

Zie bijlage in pdf, kennisdossier Veenweide juni 2017.

4. Relatie met de Regionale energiestrategieën

Het tweede advies van de drie PARK' n in het document *Regionale energiestrategieën en het Groene Hart* (Van Dooren N., Roncken P., Slabbers S., 2020) luidt: 'Verbindt de energie-opgave aan de andere grote opgaven en kom zo tot integrale gebiedsperspectieven'

Aanvulling door PARK

In het document (pag. 41) wordt wel gesproken over meekoppelkansen door andere opgaven die in het gebied spelen (waterkwaliteit, stikstof, energietransitie) bij de aanpak bodemdaling mee te nemen. Maar het meekoppelen van andere opgaven komt niet terug/wordt niet specifiek beschreven bij de doelstellingen op pag. 27. Ook hier geldt: juist instrument- en procesinnovatie zijn van belang om in het proces de meekoppelkansen ook daadwerkelijk en op een juiste manier mee te kunnen koppelen.

5. Verdienmodellen voor boeren op veen

RVS Utrechtse veenweiden, pag. 70 staan in bijlage 2 een aantal instrumenten genoemd onder het thema *Verdienvermogen/verdienmodellen/markt*.

Aanvulling door PARK

Het vijfde advies van de drie PARK' n in het document *Pleidooi: Een nieuwe aanpak voor de veenweiden van het Groene Hart: naar optimale combinaties van bodem, water en landgebruik* (Roncken P., Slabbers S., Veenbos H., 2019) luidt: 'Optimaliseer de beleidscondities, zoals de wijze van landbouwsubsidiëring en CO2-beprijzing'.

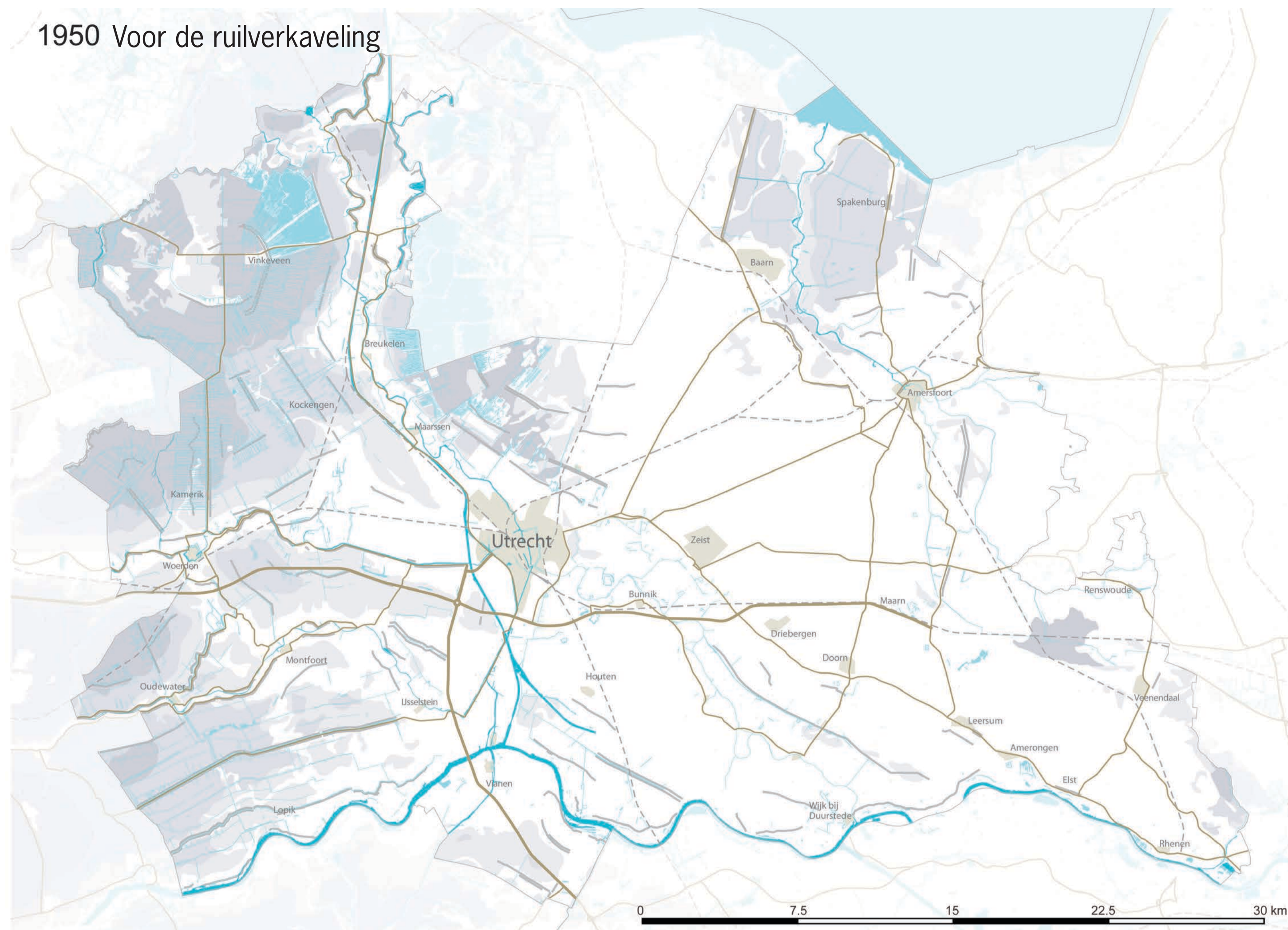
Bij het economisch doorrekenen van strategieën voor het veenweidegebied om boeren een passend verdienmodel te bieden, blijkt telkens de rol van het Rijk hierin noodzakelijk. De provincie kan dit niet op eigen houtje regelen/sturen. Een Regionale Veenweide Strategie kan niet zonder een strategie om het Rijk hier op korte termijn toe te bewegen. Deze strategie ontbreekt nu nog.

Januari 2022

Paul Roncken + Ymkje van de Witte | PARK Utrecht

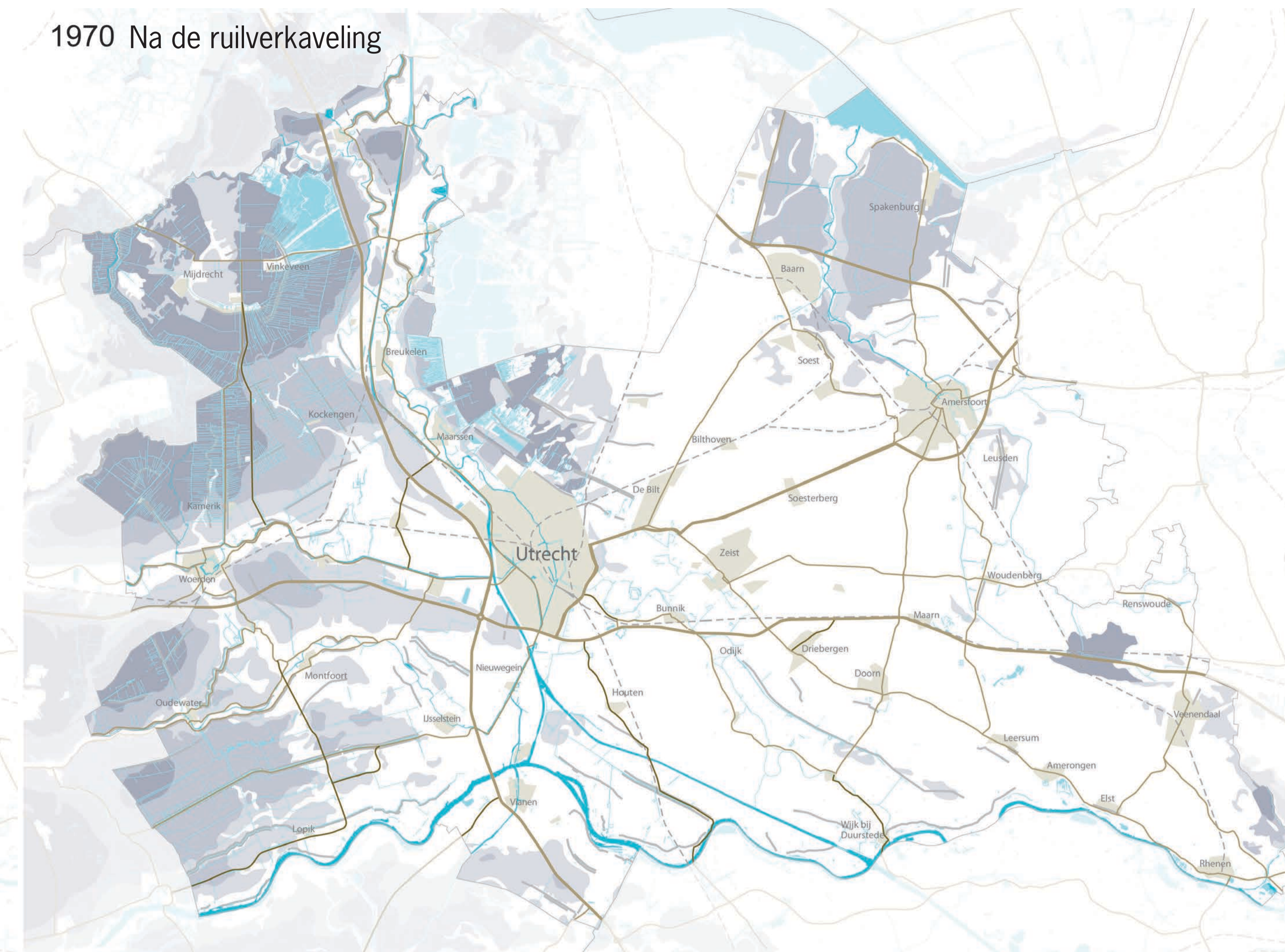
BIJLAGE kennisdossier Veenweide door PARK 2017

1950 Voor de ruilverkaveling

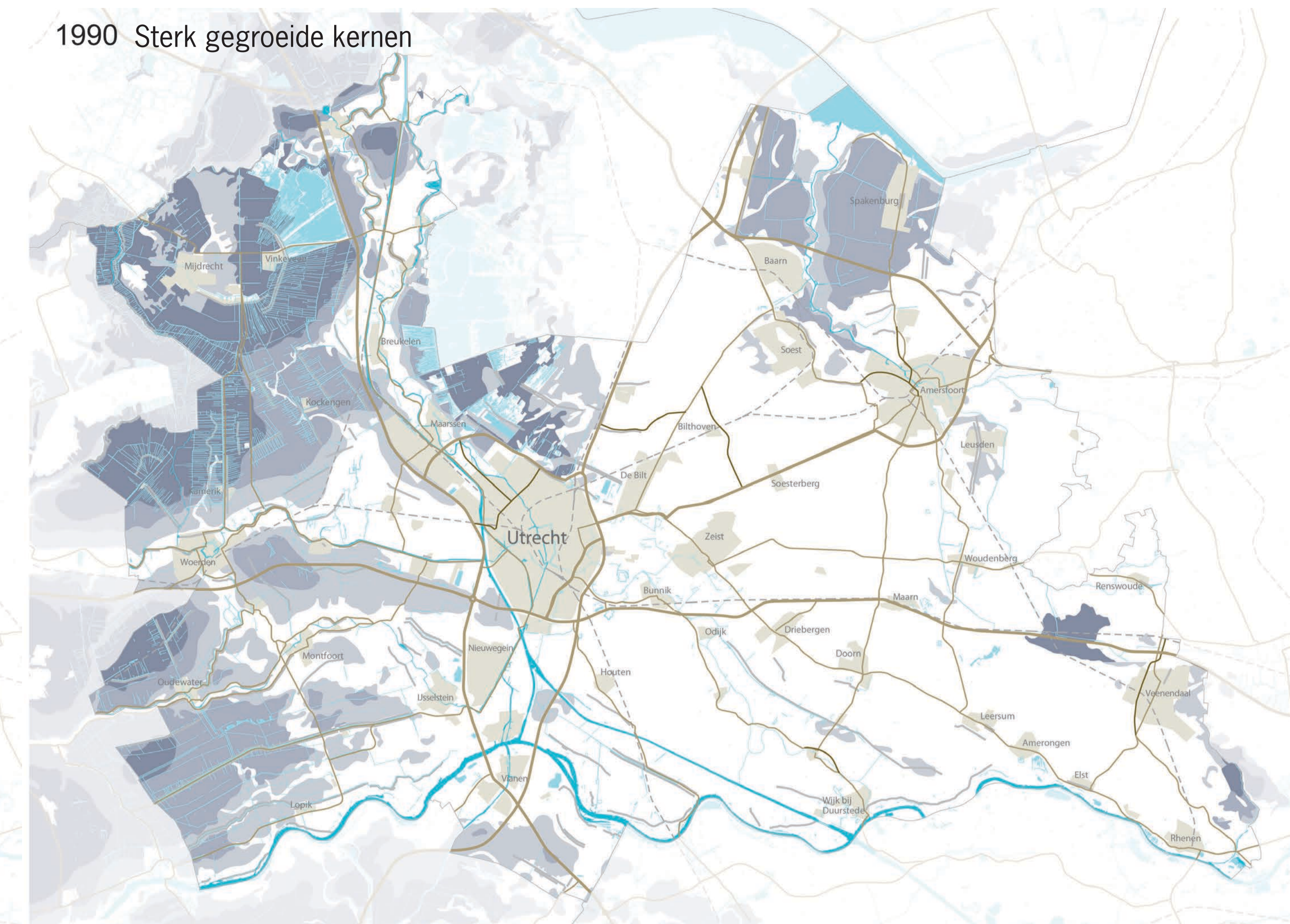
dun veen, klei op veen: geringe gevoeligheid voor bodemdaling kleidek op veen: matige gevoeligheid voor bodemdaling puur veen, kleig veen: grote gevoeligheid voor bodemdaling

1970 Na de ruilverkaveling

dun veen, klei op veen: geringe gevoeligheid voor bodemdaling kleidek op veen: matige gevoeligheid voor bodemdaling puur veen, kleig veen: grote gevoeligheid voor bodemdaling

1990 Sterk gegroeide kernen

dun veen, klei op veen: geringe gevoeligheid voor bodemdaling kleidek op veen: matige gevoeligheid voor bodemdaling puur veen, kleig veen: grote gevoeligheid voor bodemdaling

Veenweide in beeld

'De kosten voor kunstmatige waterbeheersing zijn hoog, maar toch marginaal in vergelijking met de kosten die gemeenten, huizenbezitters en wegbeheerders zullen moeten maken'

De geschatte extra kosten van bodemdaling tot 2050

in miljarden euro's

Waterbeheer

€ 0,2 mld

Extra kosten waterbeheer bedragen maximaal €0,2 mld bij de inzet van peilindexatie. Bij peilfixatie zijn de kosten ongeveer €0,15 mld en bij onderwaterdrainage €0,18 mld.

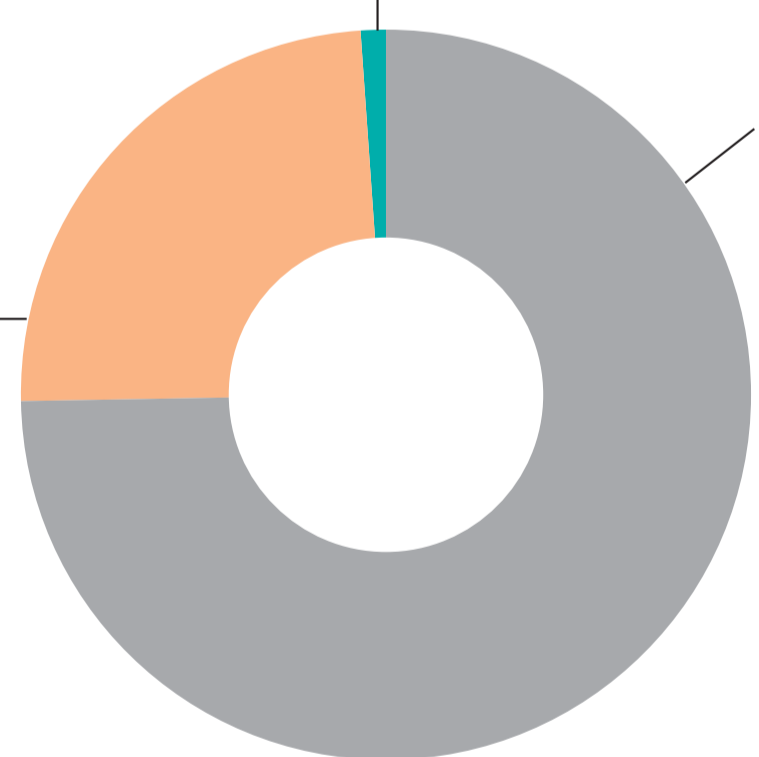
Funderingsherstelkosten

€ 16 mld

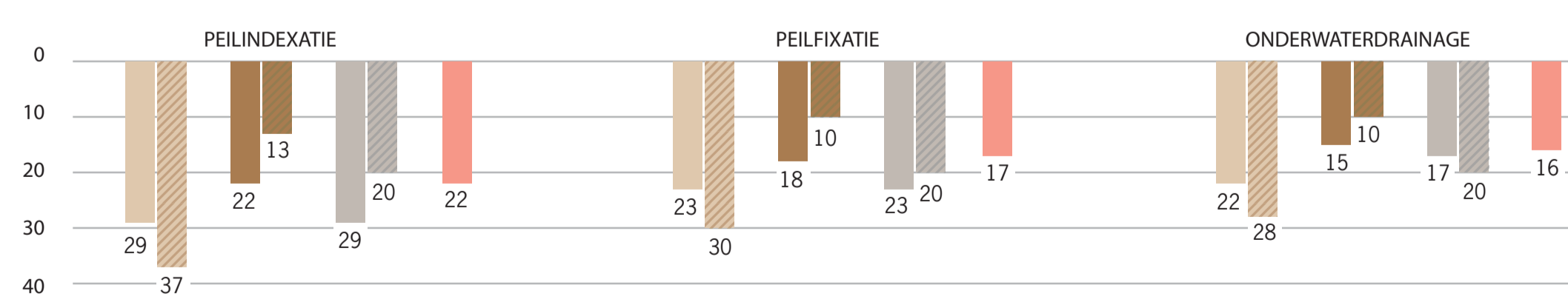
Herstel infrastructuur

€ 5,2 mld

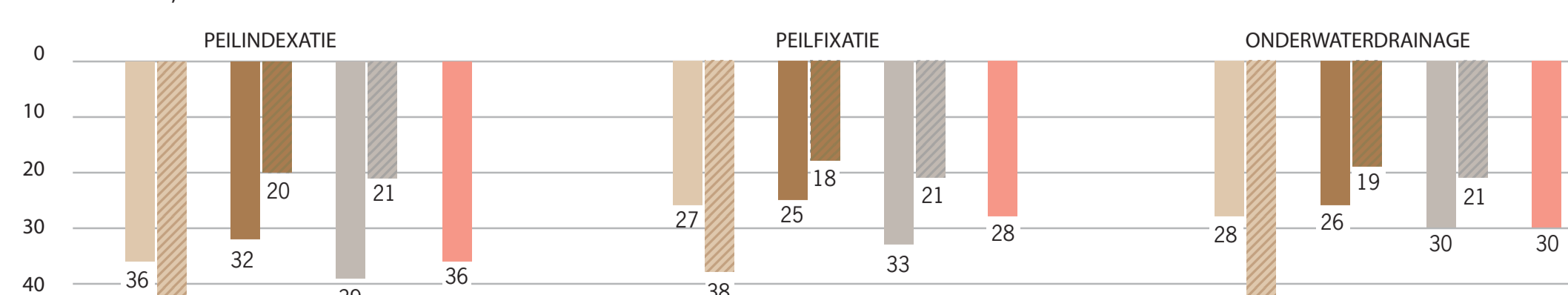
Tussen de 1,7 en 5,2 mld

De Stichtse Rijnlanden

Amstel, Gooi en Vecht

Diepe veengrond Klei op diepe veengrond Zand op diepe veengrond Gemiddeld in 40 jaar
Ondiepe veengrond Klei op ondiepe veengrond Zand op ondiepe veengrond

Uit: Dalende bodems, stijgende kosten: mogelijke maatregelen tegen veenbodemdaling in het landelijk en stedelijk gebied (p. 86), door G.J. van den Born et al., 2016, Den Haag: Planbureau voor de Leefomgeving.

Lerende innovaties

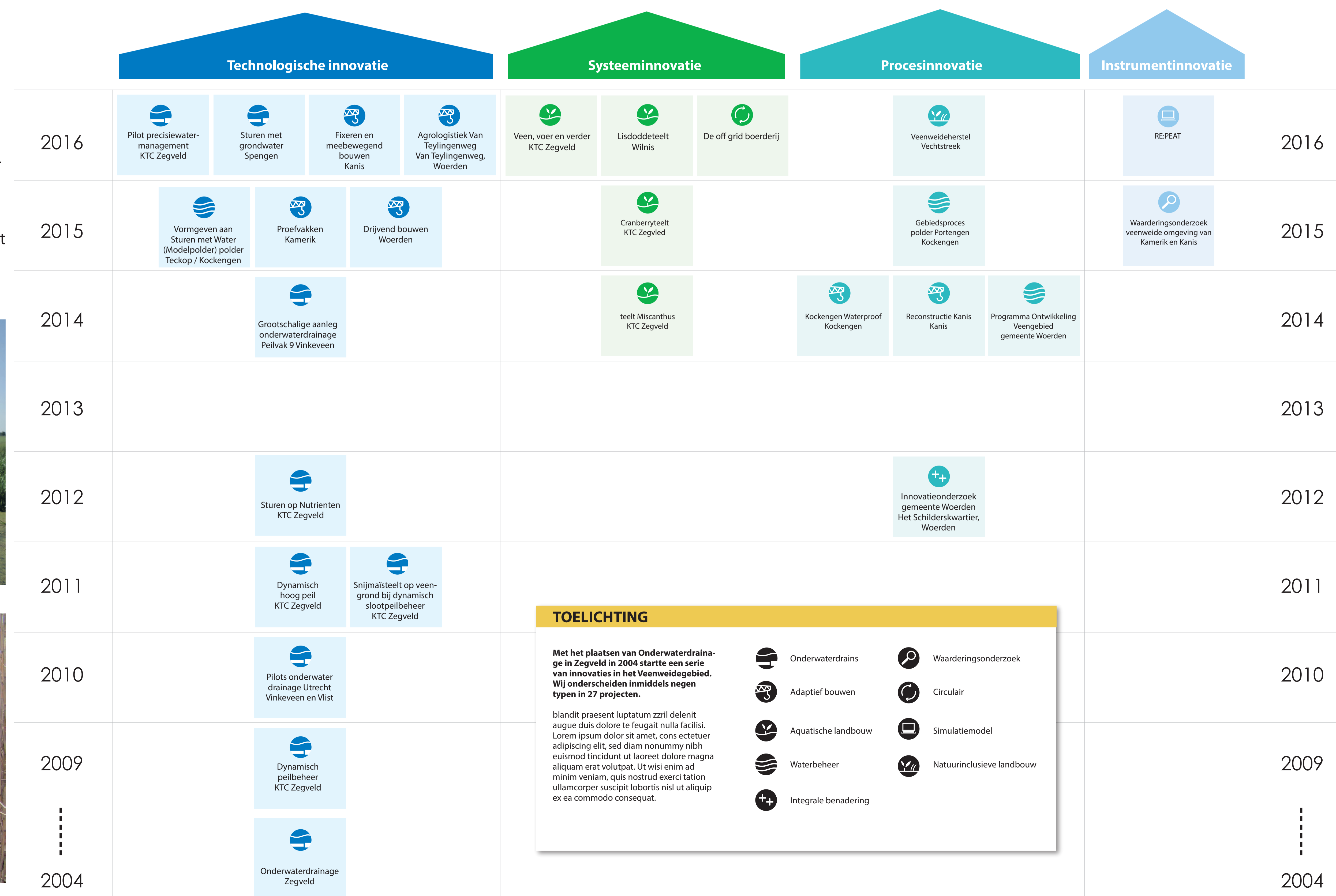
Om meer vat te krijgen op het doel van de verschillende projecten, hebben wij ze ingedeeld naar vier typen innovaties: technologische innovatie, systeeminnovatie, procesinnovatie en instrumentinnovatie. Daarnaast zijn de projecten geordend in de tijd, zie het organogram hiernaast.

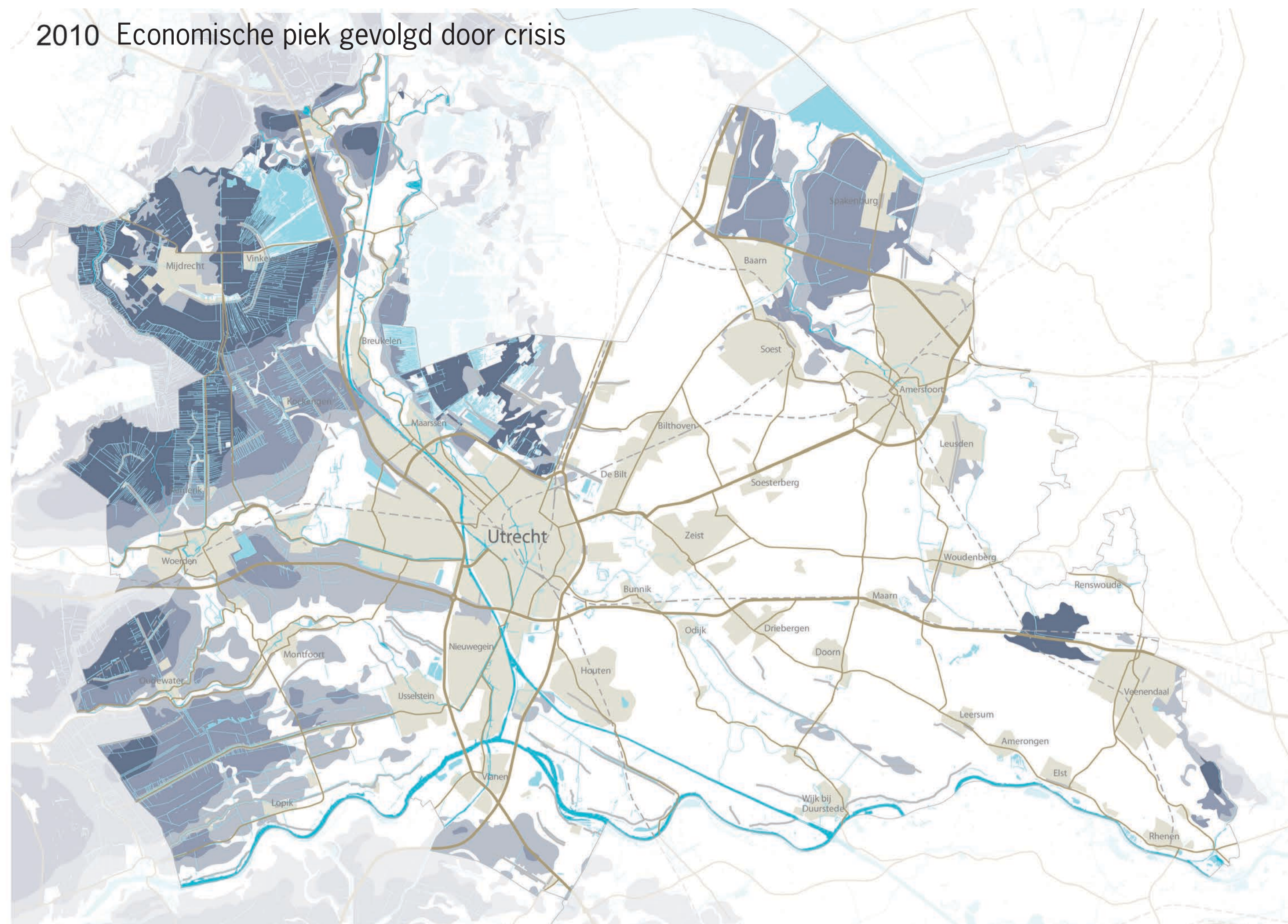
Pilot precisiewatermanagement (foto: www.nieuweoogst.nu)

Teelt Miscanthus (olifantsgras) (foto: www.veenweiden.nl)

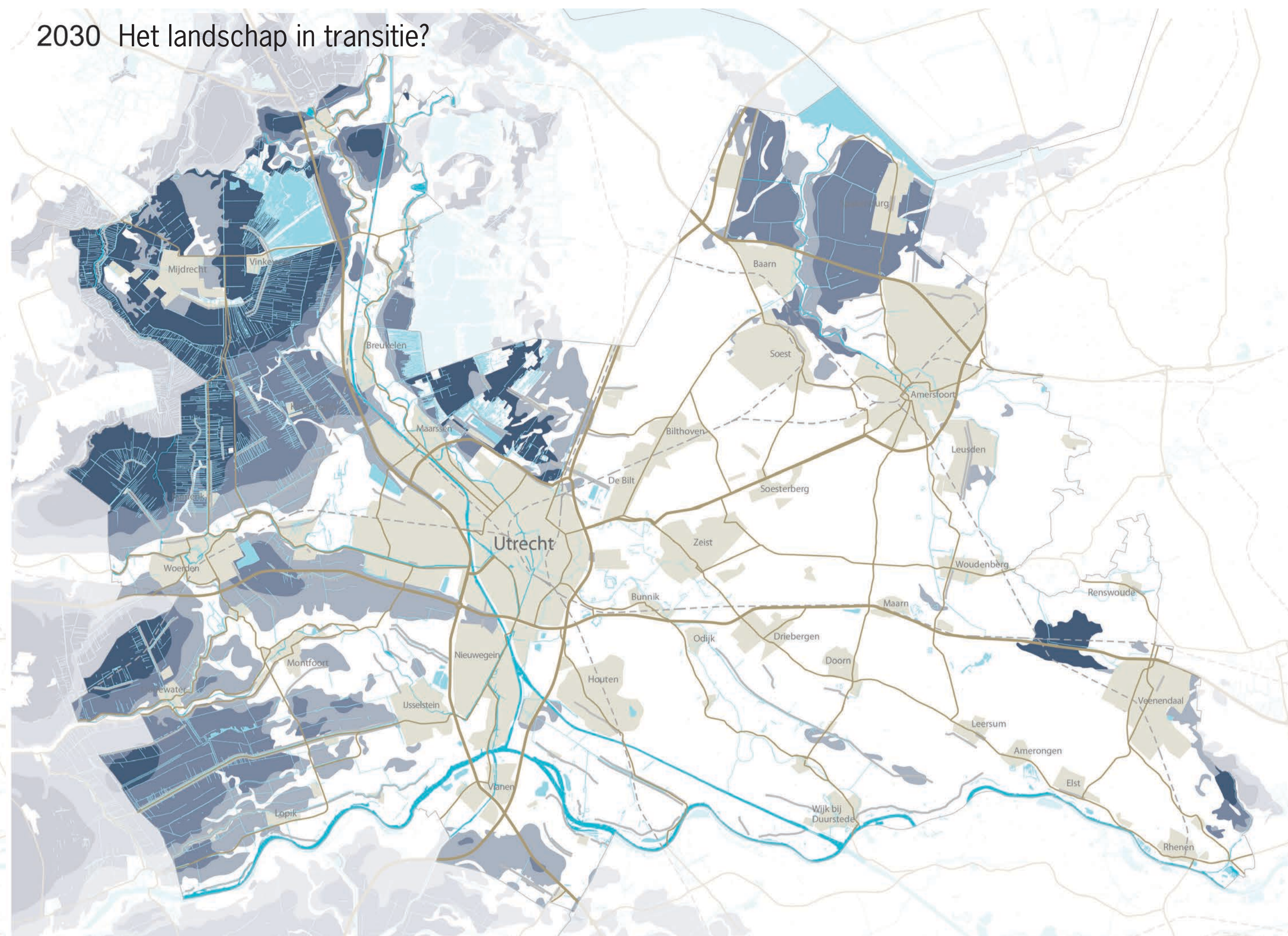

2010 Economische piek gevolgd door crisis

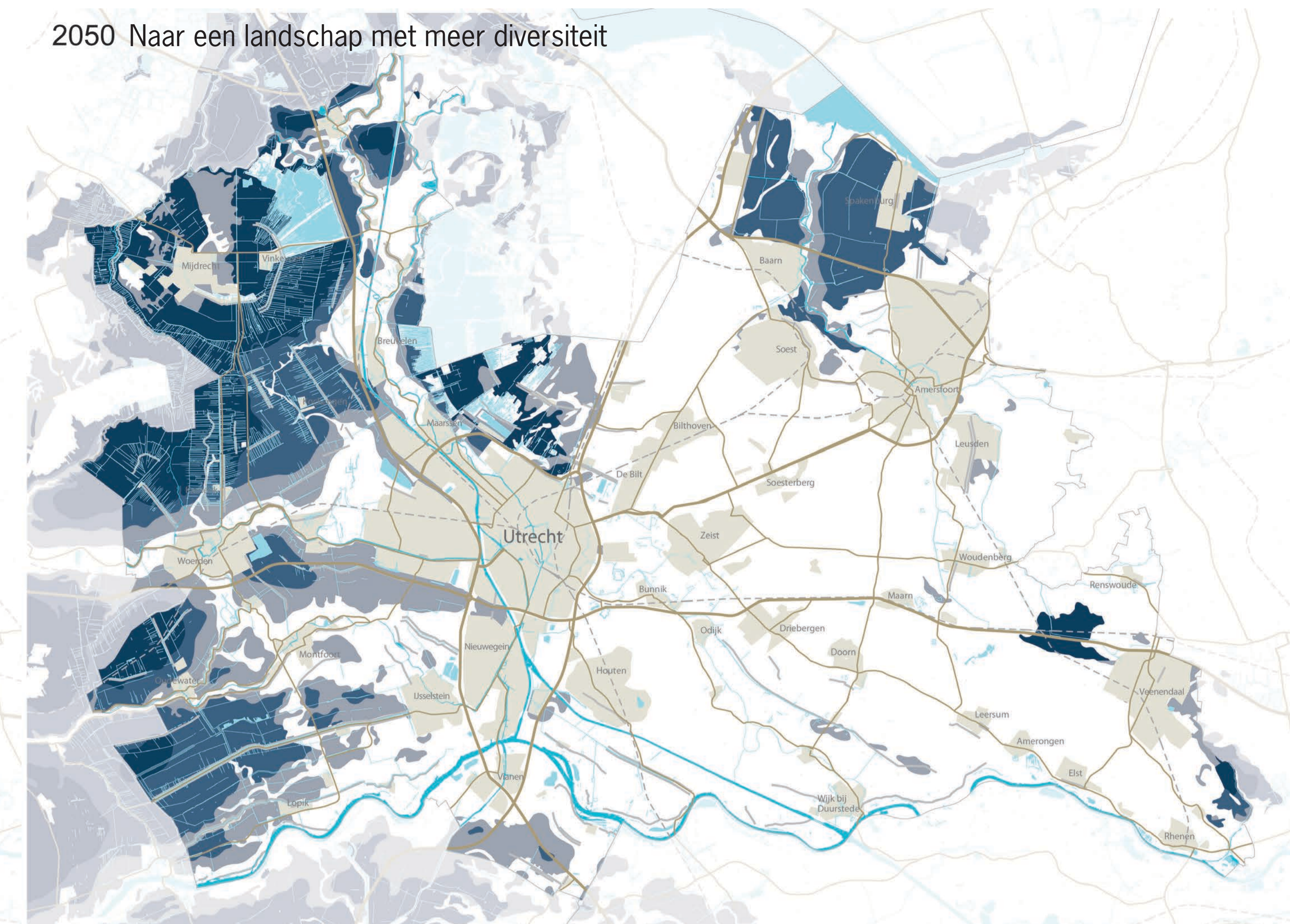
dun veen, klei op veen: geringe gevoeligheid voor bodemdaling
 kleidek op veen: matige gevoeligheid voor bodemdaling
 puur veen, kleilig veen: grote gevoeligheid voor bodemdaling

2030 Het landschap in transitie?

dun veen, klei op veen: geringe gevoeligheid voor bodemdaling
 kleidek op veen: matige gevoeligheid voor bodemdaling
 puur veen, kleilig veen: grote gevoeligheid voor bodemdaling

2050 Naar een landschap met meer diversiteit

dun veen, klei op veen: geringe gevoeligheid voor bodemdaling
 kleidek op veen: matige gevoeligheid voor bodemdaling
 puur veen, kleilig veen: grote gevoeligheid voor bodemdaling

'Op weg naar een volwaardige transitie'

'Het eenduidige beeld van een platte horizon met sappig gras en bonte koeien zal maar in een paar delen van het veenweidegebied blijven bestaan. Begin maar vast met afscheid nemen'

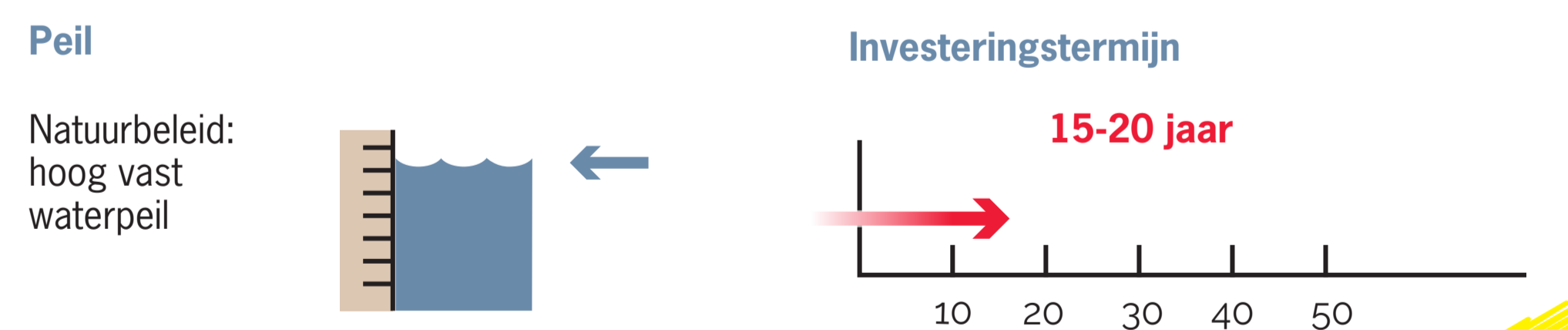
De peilmeesters

Er zijn vier partijen die door hun taken danwel belangen direct te maken hebben met het peilbeheer. Het waterschap legt het waterpeil vast in het peilbesluit. De provincie heeft een sturende rol bij het peilbeheer. De gemeente en de agrariër hebben direct te maken met het peilbeheer. De gemeente vanwege het onderhoud aan infrastructuur en de openbare ruimte, de agrariër moet het land kunnen bewerken.

Provincie

Belang/taak:

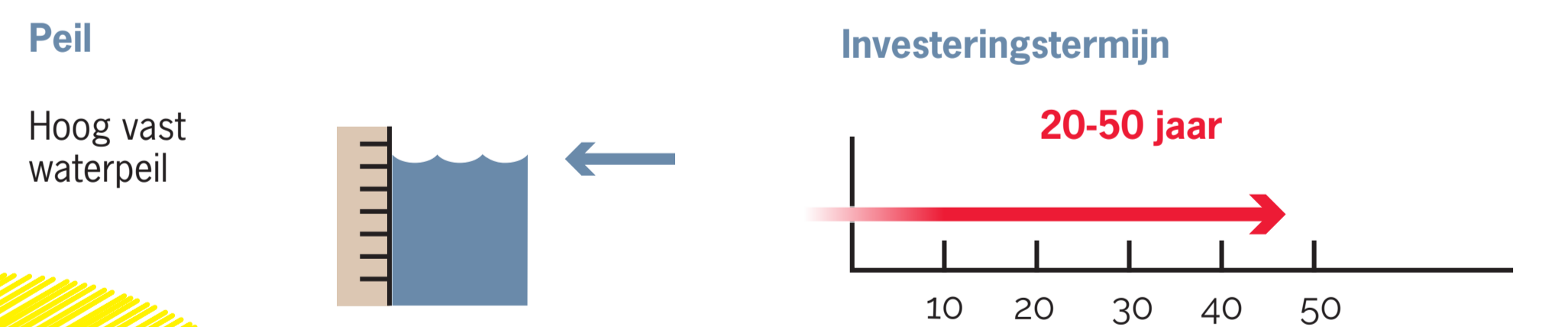
- Realiseert nieuwe natuur en behoudt huidige natuur
- Houdt toezicht op waterschap, gemeente
- Houdt toezicht op naleving milieuwetten
- Ruimtelijke ordening

Gemeente

Belang/taak:

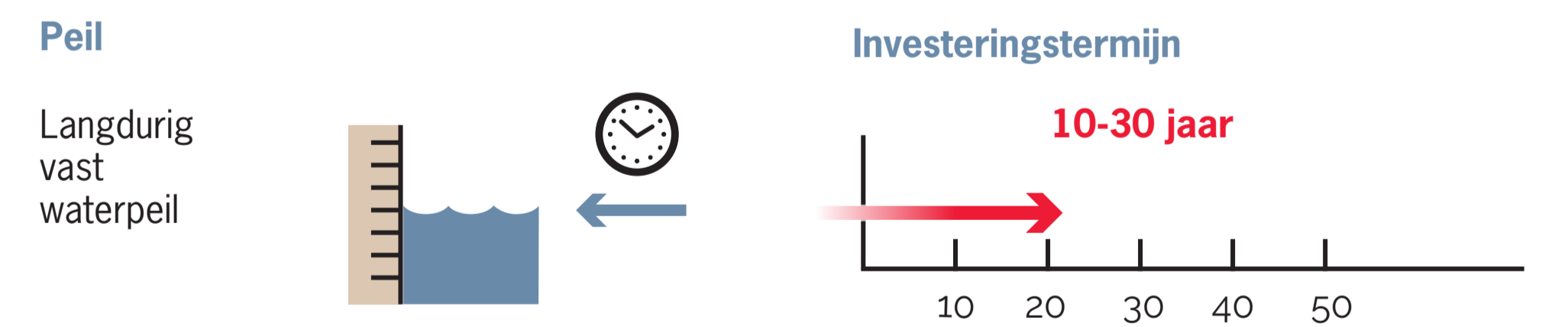
- Maken bestemmingsplan
- Onderhoud openbare ruimte
- Uitvoering wet natuurbeheer

Waterschap

Belang/taak:

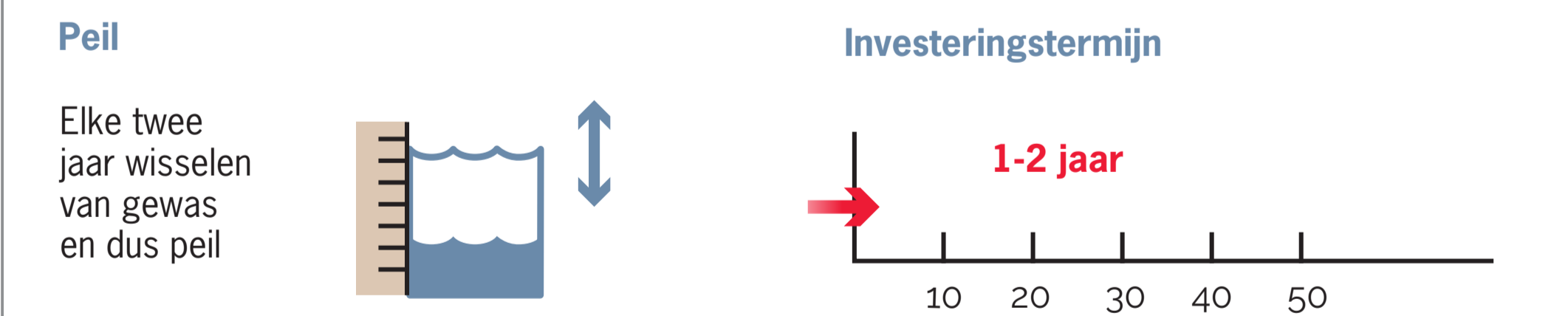
- Beheer van water
- Zorg voor de techniek die water onder controle moet houden

Agrariër

Belang/taak:

- Winst halen uit het bedrijf
- Neventaak: zorgdragen voor cultuurlandschap

'Is er een sensationele transitie te verwachten in de Nederlandse veenweidegebieden de komende 10 jaar?'